ଭୁବନେଶ୍ୱରର କଳଙ୍କିତ ଇତିହାସର ଇସ୍ତାହାର : 'ଦସ୍ୟୁ' ଉପନ୍ୟାସ

ଡ. ଜୟନ୍ତ କୁମାର ଦାସ

ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗ, ଫକୀର ମୋହନ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ବ୍ୟାସବିହାର, ବାଲେଶ୍ୱର

ସଂକ୍ଷିପ୍ତସାର :

ଭୁବନେଶ୍ୱର ହିଁ ଖଳନାୟକ ଏବଂ ତାକୁ ଦସ୍ୟୁ ରୂପେ ଏଠାରେ ଅଭିବ୍ୟଞ୍ଜିତ କରାଯାଇଛି । ତାର ଦସ୍ୟୁ ପ୍ରବୃତି ସହ, ତା ଇସାରାରେ ତା ଚତୁପାର୍ଶ୍ୱରେ ଆତଯାତ କରୁଥିବା ଓ ଭୁବନେଶ୍ୱର ସହରରେ ନାନା ପ୍ରକାରେ ହତ୍ୟା, ଧର୍ଷଣ, ଲୁଣ୍ଠନ, ଗୁଣ୍ଡାଗିରି ଓ ଯାବତୀୟ ଦସ୍ୟୁ କର୍ମରେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କର ରୂପରେଖ ଆକଳନ କରିଛନ୍ତି ଔପନ୍ୟାସିକ ଡ. ପଣ୍ଡା । ଭୁବନେଶ୍ୱର ସହରର ଉଦ୍ଭବ ଓ ବିକାଶ ସହିତ ଭୁବନେଶ୍ୱର ନାମକ ଚରିତ୍ରର ଏହି ସହରରେ ନାନା ଅପକର୍ମ ସହିତ ତାର ଛତ୍ରଛାୟା ତଳେ ରହି ଲୋକମାନେ ନାନା କୁକାର୍ଯ୍ୟରେ ଲିପ୍ତ ରହିଛନ୍ତି । ଭୁବନେଶ୍ୱର ସହର ଆମର ବର୍ତ୍ତମାନର ରାଜଧାନୀ ସହ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ରକ୍ଷା କରୁଥିଲେ ହେଁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଚରିତ୍ରଟି ଆମର ସାଂପ୍ରତିକ କ୍ଷମତାଧାରୀ ରାଜନେତାମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତୀକିତ କରୁଛି । ଦୁଷ୍କର୍ମା, ବିଚାରଶୂନ୍ୟ, ଦୁଷ୍ଟ, ଅମଣିଷ ହିଁ ଦସ୍ୟୁ ଅଟେ । ଏହି ସତ୍ୟର ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିବା ଏହି ଉପନ୍ୟାସର ଲକ୍ଷ୍ୟ ।

ପ୍ରମୁଖ ଶବ୍ଦାବଳୀ : ଦୁଷ୍କର୍ମା, ଦୁଷ୍ଟ, ବିଚାରଶୂନ୍ୟ, ଅମଣିଷ, ଲୁଣ୍ଠନ, ଛତ୍ରଛାୟା, ଅପକର୍ମ, କ୍ଷମତସମ୍ପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି, ସ୍ଖଳିତ ମୂଲ୍ୟବୋଧ, ପାପାତ୍ମା, ଟହଲିଆ, କ୍ଷମତାସମ୍ପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି, ଭୂଲୁଣ୍ଠିତ, ବ୍ୟଙ୍ଗାତ୍ମକ ଉପସ୍ଥାପନା, କ୍ରୀଡ଼ାଙ୍ଗନ

ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସ ସାହିତ୍ୟରେ ଡ. ହୃଷୀକେଶ ପଣ୍ଡା ଜଣେ ପରିଚିତ ନାମ। ୧୯୮୦ ପରଠାରୁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କର ଲେଖନୀ ସକ୍ରିୟ ରହିଛି। ନିଜର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ପ୍ରତିଭା ଓ ଅନୁଭୂତିକୁ ପଥେୟ କରି ସେ ରଚନା କରିଛନ୍ତି ଆଠଟି ଗଳ୍ପ ସଂକଳନ ଓ ନଅଟି ଉପନ୍ୟାସ। ଏଥିରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଛି ସାମ୍ପ୍ରତିକ ସମୟର ବହୁବିଧ ଘଟଣା, ମଣିଷର ବିକୃତ ମାନସିକତା, ରାଜନୀତିକ ବ୍ୟଭିଚାର, ପଦସ୍ଥ ଅଫିସରମାନଙ୍କର ଅର୍ଥଲାଳସା ଏବଂ ସମାଜର ସ୍ଖଳିତ ମୂଲ୍ୟବୋଧ। ତାଙ୍କର 'ଦସ୍ୟୁ' ଉପନ୍ୟାସରେ ଏସବୁର ମିଶ୍ରିତ ରୂପ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଛି। ଉକ୍ତ ଉପନ୍ୟାସରେ ଭୁବନେଶ୍ୱରର ଦୁଇଟି ରୂପ ସମ୍ପର୍କରେ ଧାରଣା ଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି କଥାକାର। ଗୋଟିଏ ବ୍ୟକ୍ତି ଭୁବନେଶ୍ୱର ଓ ଅନ୍ୟଟି ସ୍ଥାନ ଭୁବନେଶ୍ୱର। ଭୁବନେଶ୍ୱରର ବାର୍ତ୍ତମାନିକ ସ୍ଥିତିକୁ ତାର ଅତୀତ ସହିତ ପରିଚିତ କରେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି। ଯାହା ଆଜି ଚାକଚକ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ମନେହେଉଛି ତାର କଳଙ୍କିତ ଇତିହାସର ରୋମନ୍ଥନ କରିବା ସହିତ ବ୍ୟକ୍ତି ଭୁବନେଶ୍ୱରର ନିକୃଷ୍ଟ ମାନସିକତାକୁ ବ୍ୟଙ୍ଗାତ୍ମକ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇଛି।

ଦୁଷ୍କର୍ମା, ବିଚାରଶୂନ୍ୟ, ଦୁଷ୍ଟ, ଅମଣିଷ ହିଁ ଦସ୍ୟୁ ଅଟେ। ଏହି ପ୍ରବୃତ୍ତି ଥିବା ମଣିଷମାନଂକର ସ୍ୱରୂପ ଉଦ୍‌ଘାଟିତ ହୋଇଛି 'ଦସ୍ୟୁ' ଉପନ୍ୟାସରେ। ଭୁବନେଶ୍ୱର ସେମାନଂକର ପୁରୋଧା। ଭୁବନେଶ୍ୱର ହିଁ ଖଳନାୟକ ଏବଂ ତା'କୁ ଦସ୍ୟୁ ରୂପେ ଏଠାରେ ଅଭିବ୍ୟଞ୍ଜିତ କରାଯାଇଛି। ତା'ର ଦସ୍ୟୁ ପ୍ରବୃତ୍ତି ସହ, ତା ଇସାରାରେ ତା' ଚତୁର୍ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଆତଯାତ କରୁଥିବା ଓ ଭୁବନେଶ୍ୱର ସହରରେ ନାନା ପ୍ରକାରେ ହତ୍ୟା, ଧର୍ଷଣ, ଲୁଣ୍ଠନ,

ଗୁଣ୍ଡାଗିରି ଓ ଯାବତୀୟ ଦସ୍ୟୁ କର୍ମରେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ଥିବା ଲୋକମାନଂକର ରୂପରେଖ ଆକଳନ କରିଛନ୍ତି ଔପନ୍ୟାସିକ ଉକ୍ତ ଉପନ୍ୟାସରେ।

ଡ. ପଣ୍ଡାଙ୍କର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉପନ୍ୟାସ ପରି ଏହି ଉପନ୍ୟାସଟି ମଧ୍ୟ ଏକ ବକ୍ତବ୍ୟପ୍ରଧାନ ଉପନ୍ୟାସ। ଜୀବନର ବାସ୍ତବ ପରିପ୍ରକାଶ ତାଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ। କଥାକାର ଭୁବନେଶ୍ୱର ସହରର ପ୍ରକୃତ ରହସ୍ୟ ଉନ୍ମୋଚନ କରିଛନ୍ତି। ଭୁବନେଶ୍ୱର ସହରର ଉଦ୍ଭବ ଓ ବିକାଶ ସହ ଭୁବନେଶ୍ୱର ନାମକ ଚରିତ୍ରର ଏହି ସହରରେ ନାନା ଅପକର୍ମ ସହିତ ତା'ର ଛତ୍ରଛାୟା ତଳେ ରହି ଲୋକମାନେ କୁକାର୍ଯ୍ୟରେ ଲିପ୍ତ ରହିଛନ୍ତି। ଭୁବନେଶ୍ୱର ସହର ଆମର ବର୍ତ୍ତମାନର ରାଜଧାନୀ ସହ ସାମଂଜସ୍ୟ ରକ୍ଷା କରୁଥିଲେ ହେଁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଚରିତ୍ରଟି ଆମର ସାଂପ୍ରତିକ କ୍ଷମତାଧାରୀ ରାଜନେତାମାନଂକୁ ପ୍ରତୀକିତ କରୁଛି। ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ନେତାମାନେ ହେଲେ ସବୁଠୁ କ୍ଷମତାସଂପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି, ଯେଉଁମାନଂକ ଇସାରାରେ ସୃଷ୍ଟିହୁଏ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ପାପକାର୍ଯ୍ୟ। 'ଦସ୍ୟୁ' ଉପନ୍ୟାସରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ସେହିପରି ଏକ ପାପାତ୍ମା ଯାହାର ଦସ୍ୟୁତ୍ୱରେ ସାରା ଭୁବନେଶ୍ୱର ସହର କବଳିତ। ତା'ର ସାମାନ୍ୟ ଇଂଗିତରେ ହୁଏ ଚାକିରି, ବଦଳି ଓ ପ୍ରମୋସନ ତ ପୁଣି କେତେବେଳେ ସୃଷ୍ଟିହୁଏ ହତ୍ୟା, ଧର୍ଷଣ ଓ ଲୁଣ୍ଠନ। ଏହିପରି ପାପାଚାର ଓ ଅବକ୍ଷୟଗ୍ରସ୍ତ ଆଧୁନିକ ବ୍ୟକ୍ତି ମାନସର ଅଂଧକାରମୟ ଦିଗ ଉନ୍ମୋଚିତ ହୋଇଛି କଥାକାର ହୃଷୀକେଶ ପଣ୍ଡାଙ୍କ 'ଦସ୍ୟୁ' ଉପନ୍ୟାସରେ।

କଥାକାର ଉପନ୍ୟାସଟିରେ ସାଂପ୍ରତିକ ସ୍ଥିତିକୁ ବର୍ଣନା କରିଥିଲେ ହେଁ ପାଠକକୁ ନେଇଯାଂନ୍ତି ଷାଠିଏ ସତୁରୀ ବର୍ଷ ପଛକୁ। ଏହା ମାଧ୍ୟମରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ସହର ଓ ଭୁବନେଶ୍ୱର ନାମକ ଚରିତ୍ରର ପ୍ରାକ୍ ସୂଚନା ଆମକୁ ମିଳିଥାଏ। "ସେବେ ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଉଲେନ୍‌ବାକ୍‌ର ଭୁବନେଶ୍ୱର ଆରଂଭ ହୋଇନଥାଏ। କି ହେଉଥାଏ। ଥାନା, କିଛି ଘର, ପୁରୁଣା ସଚିବାଳୟ, ଗୋଟେ ଛୋଟିଆ ହାଟ, ଧାନ ଖେତ, ମଣ୍ଡିଆ ଖେତ, ହାତୀ, ଭାଲୁ, ବାଘ, ସାପ, ଯେ ହେଲା ଭୁବନେଶ୍ୱର।" (ସେଇବହି, ପୃଷ୍ଠା- ୧୯) ଏହାସହ ଷ୍ଟେସନ୍ ତଳି, ମାଳିସାହି, ବୁଦ୍ଧେଶ୍ୱରୀ ଷ୍ଟେସନ୍ ଇତ୍ୟାଦିର ବର୍ଣନା ମଧ୍ୟ ରହିଛି। କଳାତ୍ମକ ଭାବେ କଥାକାର ବର୍ଣନା ଦେଇଛନ୍ତି। "ମାଳିସାହିରେ ସେତେବେଳକୁ ବେଶ୍ୟା ଆସିଲେଣି। ଷ୍ଟେସନ୍ ତଳି। ସେତେବେଳେ ଷ୍ଟେସନ୍ ତ ଥିଲା ବୁଦ୍ଧେଶ୍ୱରୀ, ଭୁବନେଶ୍ୱର ଷ୍ଟେସନର ଆରପଟେ ପୂର୍ବଦିଗକୁ। ତ' ଭୁବନେଶ୍ୱର ପଟଟା ଥିଲା ଅଂଧାର, ସେଠି ଝୋପଡ଼ିରେ ବେଶ୍ୟାବୃତ୍ତି ସହଜ ଥିଲା। ସେଠିକି କଂଟ୍ରାକ୍ଟରଠୁ ଚାକିରିଆ, ଛାତ୍ର, ଦଲାଲ୍, ବେପାରୀ, ମଜୁରିଆ ଯାଏ ବହୁ ପ୍ରକାରର ଲୋକଯାଆନ୍ତି। କୋଡ଼ିଏ ତିରିଶ ଘର ଥିବା।" (ସେଇବହି, ପୃଷ୍ଠ–୨୩) ଏହିପରି ଭାବେ ଷାଠିଏ ସତୁରୀ ବର୍ଷର ଭୁବନେଶ୍ୱର ଆଜି ପରିଣତ ହୋଇଛି ମହାନଗରୀରେ। ଏହା ସହିତ ବଢ଼ିଯାଇଛି କଳାଧନ୍ଦା, ହତ୍ୟା, ଲୁଣ୍ଠନ, ବ୍ୟଭିଚାର, ରେପ୍, ମର୍ଡର ପରି ନାରକୀୟ ଘଟଣା। ଭୁବନେଶ୍ୱର ସହରର ଅତୀତ ବର୍ଣନା କରିବା ସହିତ ଉପନ୍ୟାସର ଅନ୍ୟତମ ମୁଖ୍ୟ ଚରିତ୍ର ଉଦ୍ଧବ ଓ ନାୟକ ଭୁବନେଶ୍ୱରର ଇତିହାସ ମଧ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି। ଉଦ୍ଧବ ନୂଆ ରାଜଧାନୀ ଗଠନ ସମୟରେ ବର୍ତ୍ତମାନର ସେକ୍ରେଟେରିଏଟ୍‌ର ପଛପଟେ ଖାଲିଜାଗାରେ ଝୋପଡ଼ି ହୋଟେଲ କରି ରାଜ ରାଜଧାନୀ ଗଠନରେ ସଂପୃକ୍ତ ଲୋକଂକୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଲା। ତା'ର ଏହି ବରା, ପିଆଜି, ଗୁଲୁଗୁଲା, ସୁଜିହାଲୁଆ ଓ ଭାତ- ତରକାରୀ ବନେଇବାରେ ଓ ପରଷିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଆସି ପହଂଚିଲା ଗାଁର ଗାଈଆଳ ଟୋକା, ହାଫ୍ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ଓ ଗଂଜିପିନ୍ଧା ମାତ୍ର ଚଂଚଳ ଆଖିବାଲା ଉପନ୍ୟାସ ନାୟକ ଭୁବନେଶ୍ୱର। ନିଜର ବିଚକ୍ଷଣ ବୃଦ୍ଧି, ଛଳନା, ପ୍ରତାରଣା ଓ କୁଚକ୍ରାନ୍ତକୁ

ଉପଜୀବ୍ୟ କରି ଟହଲିଆରୁ ସେ ବନିଗଲା ଭୁବନେଶ୍ୱର ପରି ସଂଭ୍ରାନ୍ତ ସହରର ଏକଛତ୍ରବାଦୀ ଶାସକ; ଅର୍ଥାତ୍ ନୂଆ ରାଜଧାନୀର ବର୍ତ୍ତମାନର ମାଲିକ।

ଉପନ୍ୟାସଟିରେ ପୂର୍ବ ସୂଚନା ଦିଆଯାଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଭୁବନେଶ୍ୱର ସହରର ସାଂପ୍ରତିକ ପରିସ୍ଥିତିର ବିଶ୍ଳେଷଣ ହିଁ ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ। ସମାନ୍ତରାଳ ଭାବେ ଚରିତ୍ରମାନଙ୍କର ଓ ପରିବେଶର ଇତିହାସ ବର୍ଣ୍ଣନା ମାଧ୍ୟମରେ କଥାକାର ପାଠକକୁ ସେମାନଂକର ବାସ୍ତବତା ସହିତ ପରିଚୟ କରେଇ ଦେଇଛନ୍ତି। ମାତ୍ର ଉପନ୍ୟାସଟି ବର୍ତ୍ତମାନର ଭୁବନେଶ୍ୱର ସହର ଓ ଭୁବନେଶ୍ୱର ନାମକ ଚରିତ୍ରର ଅବକ୍ଷୟକୁ ନେଇ ହୋଇଛି ପୁଷ୍ଟ। ବାଲ୍ୟକାଳରେ ଗାଈ ଚରାଉଥିବା ଓ ଉଦ୍ଧବ ପରି ଏକ ଝୋପଡି ହୋଟେଲବାଲାର ଟହଲିଆ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ଭୁବନେଶ୍ୱର ସମୟକ୍ରମେ ରୂପାଂତରିତ ହୁଏ ଜଣେ କ୍ଷମତା ସଂପନ୍ନ ଓ ଏକଛତ୍ରବାଦୀ ନେତା ଭାବେ। ରାଜଧାନୀ ଭୁବନେଶ୍ୱର ପରି ସହର ତା'ର କ୍ରୀଡ଼ାଙ୍ଗନ। ତା'ର ବହୁତଳ ପ୍ରାସାଦ। ତା' ସୁବିଧାର୍ଥେ ଅଛି ମାଳମାଳ ଗାଡ଼ି, ଗଣ୍ଡାଗଣ୍ଡା ପୋଲିସ ଓ ଶହଶହ ଲୋକ। ପୋଲିସ ମହାନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ପୋଲିସ ଅଫିସର, ମନ୍ତ୍ରୀ, ଯନ୍ତ୍ରୀ, ଯୁବକର୍ମୀ, କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର, ନୃତ୍ୟାଙ୍ଗନା ଓ ବାରାଂଗନା ସମସ୍ତେ ତା'ର ଶରଣପ୍ରାର୍ଥୀ। ଚାକିରି, ବଦଳି, ପ୍ରମୋସନ ପାଇଁ ସମସ୍ତେ ତା'କୁ ଗୁହାରି କରନ୍ତି। ତା' ସାମାନ୍ୟ ସାକ୍ଷାତ୍ ପାଇଁ ବିତିଯାଏ ଦିନଦିନ, ମାସମାସ। ନିଜର ପ୍ରତିପତ୍ତିର ବୃଦ୍ଧି ସହିତ ତା ଇଂଗିତରେ ପ୍ରଶାସନର ଦୁର୍ବୃତ୍ତମାନଂକର ପାପକର୍ମ ବଢ଼ିଚାଲେ। ବିଶେଷକରି ଯୁବତୀମାନଂକର ନଗ୍ନଦେହ ସଂଭୋଗ ଦର୍ଶନରେ ତା' କାମବିକାର ଚରିତାର୍ଥ ହୁଏ। ଏହିପରି ନାନା ପ୍ରକାର କୁକାର୍ଯ୍ୟର ପଙ୍କିଳତା ମଧ୍ୟରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଚରିତ୍ର ହୋଇଯାଏ ସଂପୂର୍ଣ ଆଚ୍ଛନ୍ନ। ଭୁବନେଶ୍ୱର ପରି ଉପନ୍ୟାସରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଚରିତ୍ର ଯଥା- ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ମାଇକେଲ୍, ନିଗମ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ସୁବୁଦ୍ଧି, ସାଂବାଦିକ ନରେନ୍ଦ୍ର, ହାକିମ ସବ୍ୟସାଚୀ, ମଦବେପାରୀ ଗନ୍ଧର୍ବ ସାହୁ ଓରଫ ଗଂଧୀ, ଓକିଲ ଚିକିଣା ସୁବୁଦ୍ଧି ପ୍ରଭୃତି ଗୋଟେଗୋଟେ କଳଂକିତ ଚରିତ୍ର, ଯେଉଁମାନେ ସର୍ବଦା ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ଓ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ପାପକର୍ମରେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ। ଏସବୁ ଚରିତ୍ରର କଳଂକମୟ ଜୀବନକୁ ଔପନ୍ୟାସିକ ଉନ୍ମୋଚନ କରିଛନ୍ତି।

ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥସିଦ୍ଧି ପାଇଁ ଶାସନ କଳକୁ ହାତମୁଠାରେ ରଖିବାକୁ ସମସ୍ତେ ବ୍ୟଗ୍ର। ତା' ପ୍ରତିବଦଳରେ ଶାସନ ମୁଖ୍ୟଙ୍କୁ ଉପହାର ଦେବାକୁ ହୁଏ ବିଭିନ୍ନ ଉପଭୋଗ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ। ସରକାରଂକର ନିଗମର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ପଦ ପାଇଁ ସୁବୁଦ୍ଧି ଭୁବନେଶ୍ୱରକୁ ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳିକୁ ଦିଏ ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି। ପୁଅକୁ ସରକାରୀ ଓକିଲ କରେଇବା ପାଇଁ ଲାଞ୍ଚଦିଏ ଖୁଚୁରା ଟଂକାର ବସ୍ତା। ପ୍ରଶାସନର ବଡ଼ପଣ୍ଡାମାନଂକର ଲାଞ୍ଚଖୋର ମନୋବୃତ୍ତି ଓ ଲମ୍ପଟତାକୁ ଏଠାରେ ବିଦ୍ରୂପ କରାଯାଇଛି।

ସଂପ୍ରତି ନେତା ବା ପଦସ୍ଥ ଅଫିସରମାନେ ଉପରକୁ ଯାହା ଦେଖେଇ ହୁଅନ୍ତି ବାସ୍ତବରେ ସେମାନେ ସଂପୂର୍ଣ ଭିନ୍ନ। ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ କଥାକାରଂକର ମଦଦୋକାନୀର ମଦବିରୋଧୀ ଅଭିଯାନର ପରିକଳ୍ପନା ଖୁବ୍ ଚମତ୍କାର। ସର୍ବଦା ଅପକର୍ମରେ ଲିପ୍ତଥାଇ ସମାଜକୁ ନୂତନ ଆଲୋକ ଦେବାପାଇଁ ସୁବୁଦ୍ଧି ବାବୁ, ଗଂଧୀ ସାହୁ ଓ ମାଇକେଲ୍ ଯେଉଁ ଯୋଜନା କଲେ ତାହା ହିପୋକ୍ରାସିର ଜ୍ୱଳନ୍ତ ନମୁନା। ଲୋକପ୍ରିୟତା ପାଇଁ ଚାଲିଲା ମଦବିରୋଧୀ ଅଭିଯାନର ବାହାନା। ଏଥିପାଇଁ ମଦ ବ୍ୟବସାୟୀ ଗଂଧର୍ବ ସାହୁକୁ ମରୁଡ଼ି ପାଇଁ ଆସିଥିବା ଏକଲକ୍ଷ ଟଂକାର ପୋଖରୀ ପୁନରୁଦ୍ଧାର ଓ ମାଟି ଚଂଛା କାମର ଠିକା ଦେଇ ସେଥିରୁ ପଚାଶ ହଜାର ଲାଭ ରଖିବାକୁ କୁହାଗଲା। ବି.ଡି.ଓ.ଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଅଗ୍ରିମ ଟଂକା ମଧ୍ୟ ଯୋଗାଡ଼ ହୋଇଗଲା। ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ମାଇକେଲ, ଯିଏ ପ୍ରତି ରାତିରେ ୫୦/୧୦୦ ଟଂକା

ଦେଇ ନିଜ ବ୍ଲକ୍ କ୍ୱାଟରରେ କୁଚିଆଣୀ ଜ୍ୱାହିଦାକୁ ଉପଭୋଗ କରେ, ସେହି ଜ୍ୱାହିଦା ପାଲଟିଗଲା ମଦ ନିବାରଣ ସମିତିର ଅଧ୍ୟକ୍ଷା। ଶୋଭାଯାତ୍ରା ବାହାରିଲା। ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ ଜ୍ୱାହିଦା ସମେତ ଅନେକ କୁଚିଆଣୀ, ବିଭିନ୍ନ କଲୋନୀରେ ବାସନ ମାଜୁଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକେ ଓ ସାନସାନ ଝିଅପୁଅ ଥିଲେ। ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ ଯେମିତି ଜଣେ ବି ପୁରୁଷଲୋକ ନ ମିଶନ୍ତୁ ସେଥିପ୍ରତି ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଇଥିଲା। କ୍ୟାମେରାବାଲା ଆସିଲେ, କେବୁଲ ଟିଭିବାଲା ବି ଆସିଲେ। ଫଟୋ ଉଠାଗଲା। ତିନି ପ୍ରକାର ପ୍ଲାକାର୍ଡରେ ଲେଖାଥିଲା-

"ଆମର ନେତା ସୁବୁଦ୍ଧି ବାବୁ; ସୁବୁଦ୍ଧି ବାବୁ ରାଜା ହ, ଆମ ରାଇଜେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହ;
ସୁବୁଦ୍ଧି ଆମର ନେତା, ସେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହଅଂତା'।
'ମଦ୍ୟ ପାନ ବଂଦ କର, ଇତି; କହଂତି ଗାନ୍ଧୀ ମଦ ନିବାରଣ ସମିତି';
'ମଦ ଛାଡ଼. ପାଠ ପଢ଼'।
'ଗେନ୍ଧି ବାବୁଙ୍କର ଜୟ ହେଉ। ଗେନ୍ଧି ମଦ ନିବାରଣ ସମିତି'।" (ସେଇବହି, ପୃଷ୍ଠା -୫୪)

ଏହା ହିଁ ହେଉଛି ଭାରତ ପରି ସର୍ବବୃହତ୍ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ରାଷ୍ଟ୍ରର ରାଷ୍ଟ୍ର ନିୟନ୍ତା ମାନଂକର ମାନସିକ ସ୍ଥିତି ଏବଂ ପ୍ରକୃତ ଚାରିତ୍ରିକ ପରିଚୟ। ଏହାର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ଭୁବନେଶ୍ୱର ପରି କ୍ଷମତାସଂପନ୍ନ ଲୋକମାନଂକର ମନମୁଖୀ ଶାସନ। ଯାହାର ସାମାନ୍ୟ ଇଂଗିତରେ ପୋଲିସ ଅଫିସର୍ ଉଠ ବସ୍ ହୁଏ, ଡାକ୍ତର ଜାଲ୍ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରେ, ସାଂବାଦିକ ମିଛ ଖବର ଛାପିବାକୁ ବାଧ୍ୟହୁଏ, ଏଥିରୁ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହେଲେ ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ କିଏ ଶାସ୍ତି ପାଏ ତ କାହାର ବଦଳି ହୋଇଯାଏ ଦୂର ସ୍ଥାନକୁ। ଉକ୍ତ ଉପନ୍ୟାସରେ ସାଂବାଦିକ ନରେନ୍ଦ୍ର 'ମଦ ବିରୋଧୀ ଅଭିଯାନ'ର ଯେଉଁ ବିବରଣୀ ପ୍ରକାଶ କଲା ତାହା ସଂପୂର୍ଣ ରାଜନେତାଂକ ସପକ୍ଷରେ ଯିବାରୁ ଏହି ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାରୀ ଶାସକମାନଂକର ଭାବମୂର୍ତ୍ତି ସେହିପରି ପରଦା ଆଢୁଆଳରେ ରହିଯାଇଛି। ଯାହାଫଳରେ ସାଧାରଣ ଜନତାଂକ ବିଶ୍ୱାସ, ଭରସା ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ହୋଇଛି ଭୂଲଂଠିତ।

ଦେଶର ଶାସନକୁ ହାତମୁଠାରେ ରଖି ଏବଂ କ୍ଷମତାକୁ ଅପବ୍ୟବହାର କରି ଦୁର୍ନୀତି ଓ ବ୍ୟଭିଚାରରେ ଜଡ଼ିତ ଥିବା ଚରିତ୍ରମାନେ ହିଁ ଉପନ୍ୟାସର ମୁଖ୍ୟ ଚରିତ୍ର। ଭୁବନେଶ୍ୱର ସେମାନଂକର ମାର୍ଗ ଦର୍ଶକ ଓ ତା'ର ଶକ୍ତି ଅସୀମ। ହତ୍ୟା, ଧର୍ଷଣ ଓ ଲୁଣ୍ଠନ ତା' ଇସାରାରେ ହୁଏ ସଂଗଠିତ। ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି, ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳିର ସ୍ୱାମୀ ଓ ଜ୍ୱାହିଦାର ମୃତ୍ୟୁ ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ ପରୋକ୍ଷ ଭାବେରେ ସେ ହିଁ ଦାୟୀ। ତା'ର ମାନସିକ ଶାଂତି ପାଇଁ ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଯୁବତୀମାନେ ବାରଂବାର ହୋଇଛନ୍ତି ଧର୍ଷଣର ଶିକାର। ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ତା' କୁଚକ୍ରାନ୍ତ ଯୋଗୁଁ ନିରୀହ ଦେହୁରୀ ହିକିରିମା ଆଜୀବନ ସଶ୍ରମ କାରାଦଣ୍ଡ ଭୋଗ କରିଛି। ଜ୍ୱାହିଦାର ପୋଷ୍ଟମର୍ଟମ ରିପୋର୍ଟ ଲେଖିଥିବା ଡାକ୍ତରକୁ ଦଂଡିତ କରିବା ସହ ମାନବିକତାର କଦର୍ଯ୍ୟ ନିଦର୍ଶନ ସ୍ୱରୂପ ପିଲାବେଳର ଆଶ୍ରୟଦାତା ସରଳ ଉଦ୍ଧବର ଝୋପଡ଼ି ହୋଟେଲ ଭାଂଗି ଦେଇଛି। ଏହିପରି ଭାବେ ସବୁ ପ୍ରକାର ଦସ୍ୟୁ କର୍ମରେ ସେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ। ବାସ୍ତବିକ୍ ସେ ଅଧର୍ମୀ, ବିବେକହୀନ, ଦୁଷ୍ଟ ଓ ଅମଣିଷ। ଏହିପରି ଦୁଷ୍ଟ ଶକ୍ତିର ବିନାଶ ପାଇଁ କଥାକାର ଯେପରି ଏକ ଅଲୌକିକ ଶକ୍ତିକୁ ଆହ୍ୱାନ ଜଣେଇଛନ୍ତି। ସେଥିପାଇଁ ଉପନ୍ୟାସର ଆରଂଭରେ ସେ ଋଗ୍‌ବେଦରୁ ଏକ ଉଦ୍ଧୃତିକୁ ନେଇଛନ୍ତି।

"ଅକର୍ମା ଦସ୍ୟୁଃ ଅଭି ନଃ ଅମନ୍ତୁଃ
ଅନ୍ୟବ୍ରତୋ ଅମାନୁଷଃ।
ତ୍ୱଂ ତସ୍ୟ ଅମିତ୍ରହନ୍
ବଧଃ ଦାସସ୍ୟ ଦମ୍ଭୟ।"

"ଦୁଷ୍କର୍ମୀ, ବିଚାରଶୂନ୍ୟ, ଦୁଷ୍ଟ, ଅମଣିଷ ନିଶ୍ଚୟ ଦସ୍ୟୁ ଅଟେ। ହେ ଶତ୍ରୁସଂହାରକ! ତେମେ ସେହି ଦସ୍ୟୁକୁ

କଷ୍ଟ ଦିଅ, ସେହି ଦସ୍ୟୁତ୍ୱକୁ ବଧ କର।" ପାପର କ୍ଷୟ ଓ ଧର୍ମର ଜୟ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ରହିଆସିଛି। ଏହି ବିଶ୍ୱାସବୋଧ ମଧ୍ୟ କଥାକାରଂକ ପାଖରେ ପରିଲକ୍ଷିତ। ଉପନ୍ୟାସଟିରେ ଅପ୍ରତିହତ ମନେହେଉଥିବା ଦସ୍ୟୁତ୍ୱର ଅଂତିମ ପରିଣାମ ମଧ୍ୟ ସୂଚିତ ହୋଇଅଛି। ଭୁବନେଶ୍ୱରର ସଇତାନୀ ଓ ଆସୁରିକ ଶକ୍ତିର ବିଷମୟ ପରିଣତି ହୋଇଛି। ଏହି ପାପଶକ୍ତିର ଏକ ଭୟଂକର ପଙ୍କିଳ ପରିବେଶରେ ବୀଭତ୍ସ ଭାବେ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଛି।

ଔପନ୍ୟାସିକ ଉକ୍ତ ଉପନ୍ୟାସରେ ଦସ୍ୟୁତ୍ୱର ବହୁବିଧ ରୂପ ପାଠକ ସାମ୍ନାରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି। ମାତ୍ର ସବୁଠାରୁ କଦର୍ଯ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି ଯୁବତୀମାନଂକ ଉପରେ ହେଉଥିବା ଯୌନଶୋଷଣ। ମୁଖ୍ୟ ଚରିତ୍ର ଭୁବନେଶ୍ୱରର ଶୟନକକ୍ଷ ପରିଣତ ହୋଇଛି ଏକ ସଂଭୋଗଶାଳାରେ। ଯୁବତୀମାନଂକର ନଗ୍ନଦେହ ଓ ଅଲଗା ଅଲଗା ପୁରୁଷମାନଂକ ସହ ରମଣକ୍ରିୟା ଦେଖି ସେ ନିଜର କାମନାକୁ ଚରିତାର୍ଥ କରେ। କାରଣ ନିଜର ପୁରୁଷତ୍ୱ ନାହିଁ; ସେ ନପୁଂସକ। ପିଲାଦିନେ ଗାଈ ଚରାଉଥିବା ସମୟରେ ସମଲିଂଗୀ ମୈଥୁନ କ୍ରିୟା କରିବା ସମୟରେ ଅନ୍ୟ ଗୋଟେ ଗାଈଆଳ ଟୋକାର ପାହାରରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ହରେଇଥିଲା ସଂଗମ କ୍ଷମତା। ମାତ୍ର ଯୌନ ଉତ୍ତେଜନା ତା' ମନକୁ ଆଚ୍ଛାଦିତ କରିରଖିଥିଲା। ଶାରୀରିକ ଭାବେ ଅକ୍ଷମ ହୋଇଥିବାରୁ ମାନସିକ ଶାଂତି ପାଇଁ ସେ ତା' ନିଜ କୋଠରୀରେ ଯୌନକ୍ରୀଡ଼ାର ଆୟୋଜନ କରେ। ତା'କଥାରେ ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି ନିର୍ବସ୍ତ୍ର ହୁଏ। ତା' ଲଂଗଳା ଦେହ ଉପରେ ରିକ୍ସାବାଲା ଠାରୁ ଆରଂଭ କରି ପାନ ଦୋକାନୀ, ବେସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ତିନିଶହ ଟଂକା ଦରମା ପାଉଥିବା ଅଧ୍ୟାପକ, ଯୁବନେତା ଓ କଂସେଇ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତେ ଜଣକ ପରେ ଜଣେ ସବାର ହୁଅନ୍ତି। ଭୁବନେଶ୍ୱର ଇସାରା ଅନୁସାରେ ବିଭିନ୍ନ ଅଂଗଭାଂଗୀ କରନ୍ତି। କେହି ନଥିଲେ ତା' ପିଏ କୃଷ୍ଣକୁ ମଧ୍ୟ ଏହି ଅମାନବିକ ଅଭିନୟ କରିବାକୁ ହୁଏ। ଏହି ନାଟକ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ପୁନରାବୃତ୍ତ ହୁଏ। ଦେହଦାନ କରିକରି ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି ଦେହ ଶିଥିଳ ହୋଇଗଲେ ଭୁବନେଶ୍ୱରର ଆଦେଶ ଅନୁସାରେ ତା'କୁ ରମଣଯୋଗ୍ୟା କରିବାକୁ ଔଷଧ ଓ ଇଂଜେକ୍ସନ ଦିଆଯାଏ ଓ ଯୌନାଂଗରେ ମଲମ ଲଗାହୁଏ। ଏହାସତ୍ତ୍ୱେ ବି ଡାକ୍ତରର ମାଲକାନାଗିରି ବଦଳିର ଭୟଥାଏ। ଏହିପରି ବୀଭତ୍ସ, ନାରକୀୟ ଓ ପୈଶାଚିକ କର୍ମରେ ଅତିଷ୍ଠ ହୋଇ ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି କହେ- "ଭୁବନେଶ୍ୱରଟା ଗୋଟେ ନପୁଂସକ ପିଶାଚ, ବଳାତ୍କାର ପାଇଁ ଏତେସବୁ ଦଣ୍ଡ ଅଛି; ନପୁଂସକ ପିଶାଚ ପାଇଁ କିଛି ଦଣ୍ଡ ନାହିଁ, ଯେଉଁ ଲୋକ ବଂଚି ଥାଉ ଥାଉ ପିଶାଚ, ସେ ମରିଗଲେ କ'ଣ ହେବ ?'" (ସେଇବହି, ପୃଷ୍ଠା- ୯୪)

ଉପନ୍ୟାସଟିରେ ସମସ୍ତେ ଯେପରି ଯୌନବିକାର ଗ୍ରସ୍ତ। ଭୁବନେଶ୍ୱର ପରି ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ଚେୟାରମ୍ୟାନ୍ ମାଇକେଲ୍, ଜନ ସୁଆଲ ସିଂର ପତ୍ନୀ ଜାହିଦା ସହ ରାତ୍ରି ଯାପନ କରେ ଓ ତା'କୁ ଶୋମ୍ପା ବା ବେଶ୍ୟା ବୋଲି ସଂବୋଧନ କରେ। ସାରା ରାତି ଦେହ ଭୋଗ ପରେ ସକାଳୁ ଭଦ୍ର ପାଲଟିଯାଏ। ରାତି ପାହିବା ପୂର୍ବରୁ ସେ ଜାହିଦାକୁ ଘରୁ ବାହାର କରିଦିଏ, ଏବଂ କହେ- "ଏଇ ବ୍ଲକ୍ ଅଫିସରୁ ତୁ ସକାଳୁ ବାହାରିବୁ ତ କେମିତି ଲାଗିବ ? ତୁ ବି ବଦନାମ ହେବୁ, ମୁଁ ବି ବଦନାମ ହେବି, ଏ ସହର ବଦନାମ ହେବ।" (ସେଇବହି, ପୃଷ୍ଠା-୪୮) ବାସ୍ତବିକ୍ ସାରା ଭୁବନେଶ୍ୱର ପାଲଟିଯାଇଛି ନେତା, ମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ପଦସ୍ଥ ଅଫିସରମାନଂକର ଚାରଣଭୂମିରେ। ଜନତାର ଏହି ସେବକମାନେ ରାତିରେ ଧାରଣ କରଂତି ରାକ୍ଷସ ରୂପ, ଯାହା ସକାଳୁ ଅନ୍ତର୍ହିତ ହୋଇଯାଏ। ବାସ୍ତବତା ରହିଯାଏ ଲୋକମାନଂକର ଅଂତରାଳରେ। ସେମାନଂକର ଏହି କୁତ୍ସିତ ରୂପକୁ ସାର୍ଥକ ରୂପେ ସାମ୍ନାକୁ ଆଣିଛନ୍ତି କଥାକାର। ଯାହାଫଳରେ ସେମାନଂକ ଜୀବନର

କଳଙ୍କମୟ ଦିଗପ୍ରତି ପାଠକ ସଚେତନ ହୋଇପାରିବ।

କଥାକାର ଡ. ପଣ୍ଡା ଗଳ୍ପ ହେଉ ବା ଉପନ୍ୟାସ ହେଉ, ସବୁଥିରେ ସମାଜ ପାଇଁ ରଖିଥାନ୍ତି ବାର୍ତ୍ତା ଏବଂ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖନ୍ତି ଏକ ନିଷ୍କଳଂକ ପୃଥିବୀର ଓ ନିର୍ମଳ ସମାଜର। ଏହି ଆବର୍ଜନାମୟ ପରିବେଶକୁ ସୁଧାରିବା ପାଇଁ ଶତଚେଷ୍ଟା ପରେ ନିଷ୍ଫଳ ହୋଇ ସେ ଈଶ୍ୱର ବିଶ୍ୱାସୀ ହୋଇପଡ଼ିଛନ୍ତି। ସେଥିପାଇଁ ପାପାଚାରୀ ଭୁବନେଶ୍ୱରର ମୃତ୍ୟୁ ପାଇଁ ଏକ ବୀଭତ୍ସ ପରିକଳ୍ପନା କରିଛନ୍ତି। ସେ ଏକ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିଛି। ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାବେ ତା' ଘର ଭିତରକୁ ପ୍ରଚୁର ପାଣି ପଶିଆସିଛି। ପାଣି ଧିରେଧିରେ ବଢ଼ି ଦେଢ଼ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚର ହେଲା, ମାତ୍ର ଗୋଟେ ବି ତରଂଗ ନଥିଲା। ସେ ପାଣି ବହୁତ ଅପରିଷ୍କାର ଥିଲା। ସେଥିରେ ଭାସୁଥିଲା ମଣିଷ, ପାରା, ଘର ଚଟିଆ, କୁକୁର, ବିଲେଇଂକ ମଳ; ବାଲି, ଗୋଡ଼ି, ବଜୁରି, ଇଟା, କାଠ, କୁଟା, ବାଉଁଶ; ପରିବା ଚୋପା, କୁକୁଡ଼ା ହାଡ଼, ଅଣ୍ଡା ଖୋଳପା; ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ବୋତଲ, କାଚଶିଶି, ମଲା ମୂଷା, ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ଖୋଳ; ଏବଂ କିଛି ଟଂକା। ପରିବେଶ ହୋଇଛି କର୍ଦ୍ଦମାକ୍ତ ଓ ପଙ୍କିଳ, ସାଲୁବାଲୁ ହୋଇଛନ୍ତି ଘୋଡ଼ାପୋକ ଓ ଲିଂଗୁଡ଼ିଆ ପୋକ। ଏକ ପୂତିଗନ୍ଧମୟ ପରିବେଶ ଭିତରେ ତା' ଆଖି ଦୁଇଟିକୁ ଛାଡ଼ି ସବୁକିଛି ବୁଡ଼ିରହିଛି। ସେଠାରୁ ନିସ୍ତାର ପାଇବାର ସମସ୍ତ ରାସ୍ତା ବଂଦ ହୋଇଯାଇଛି। ତା'ର ସମସ୍ତ ଆତ୍ମୀୟ, ସହଯୋଗୀ ଓ ଚେଲାମାନଂକର ସମସ୍ତ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ନିଷ୍ଫଳ ପ୍ରାୟ। ସେ ଶୋଇଥିବା ଖଟ, ଖଟର ଗୋଡ଼, ଭୁବନେଶ୍ୱରର ପାଦ, ଗୋଡ଼, ଆଣ୍ଠୁ, ଦେହ, ଛାତି, ସବୁକିଛି ଉଠେଇବା ମାତ୍ରେ ପଙ୍କ ପାଲଟିଯାଉଥିଲା। ଏହିପରି ଭାବେ ତା ସମଗ୍ର ଶରୀରଟି ଏକ କର୍ଦ୍ଦମାକ୍ତ, ପଙ୍କିଳ ଓ ଆବର୍ଜନାମୟ ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ନିଶେଷ ହୋଇଗଲା। ତା' ସହିତ ତା'ର ଅତି ଘନିଷ୍ଠ ସହଯୋଗୀ ପାଦହୀନ ଲୋକଟି ମଳମୂତ୍ର ଓ ଆବର୍ଜନା ପାଣିରେ ଘାଣ୍ଟି ହେଲା ଏବଂ ସୁବୁଦ୍ଧି ଓ ତା ପୁଅ ଚିକିଣା ମଧ୍ୟ ଆକସ୍ମିକ ଟ୍ରକ୍ ଧକ୍କାରେ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କଲେ। ଏକ ଆଧିଭୌତିକ ଚେତନାରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଲେଖକ ଦଣ୍ଡବିଧାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଛନ୍ତି। ଏହା ସହିତ ହିକିରିମାର ବିଚାରପତି, ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନୀ ବାବା ଓ ଉଦୟଗିରିର ପୋଲିସ ଅଫିସର, ଇତ୍ୟାଦି ଚରିତ୍ରମାନଂକର ଆତ୍ମୋପଲବ୍ଧି କରାଇ ସତ୍ ଓ ଅସତ୍ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଲକ୍ଷ୍ମଣରେଖାକୁ ଆହୁରି ଦୃଢ଼ କରିଦେଇଛନ୍ତି।

ଆମେମାନେ ଭାରତୀୟ ଦର୍ଶନରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ଯାହା ବେଦ ଓ ଉପନିଷଦ ଉପରେ ଆଧାରିତ। ଯେଉଁଠାରେ ପାପର ମାତ୍ରା ଅସହ୍ୟ ହେଲେ ଜଣେ ଜଣେ ଶତ୍ରୁ ସଂହାରକଂକର ହୋଇଥାଏ ଆବିର୍ଭାବ। ଦସ୍ୟୁତ୍ୱ ଯେତେ ଭୟଂକର ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ଥାଏ ଆବଦ୍ଧ। ଯେଉଁ ଦସ୍ୟୁତ୍ୱର ବିଲୋପ ମଣିଷର ସାଧ୍ୟାତୀତ ସେଠାରେ ଆଧିଭୌତିକ କ୍ରିୟାର କରାମତିକୁ ଆମେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି। ଏହି ପାର୍ଥିବ ଜଗତରୁ ପାପୀମାନେ ବର୍ତ୍ତିଗଲେ ମଧ୍ୟ ଈଶ୍ୱରଂକ ଦରବାରରେ ତା'ର ନିସ୍ତାର ନାହିଁ; ଏହା ହିଁ ଆମର ଧର୍ମ ଓ ଦର୍ଶନ। ଏହି ଆଭିମୁଖ୍ୟ 'ଦସ୍ୟୁ' ଉପନ୍ୟାସରେ ପ୍ରତିଫଳିତ। ଔପନ୍ୟାସିକ ପାପ ଓ ପୁଣ୍ୟର ବିଚାରବୋଧକୁ ଆହୁରି ପ୍ରାଞ୍ଜଳ କରିବା ପାଇଁ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନୀ ବାବା ପ୍ରସଂଗ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି। ଭୁବନେଶ୍ୱରର ପାପ କ'ଣ ଓ କେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ତା'ର ପାପ ଲାଘବ ହୋଇପାରିଥା'ନ୍ତା। ସବ୍ୟସାଚୀ ସାମ୍ନାରେ ଏହାର ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରି ବାବା କହିଛନ୍ତି – "ହେ ସହ– ନର୍କଗାମୀ ଶୁଣ, ଭଲକରି ଶୁଣ। ଭୁବନାର ଦୋଷ ରହିଲା ଦେହୁରୀ ହିକିରିମାର ଦଣ୍ଡରେ। ବୁଝିଲୁ? ସେ ପାପର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଶୁଣ। ଯେତେ ଯେତେ ଆଉ ଆଉ ଲୋକଂକୁ ତୁଉ, ତୁଉମାନେ, ତମେ ଆପଣମାନେ ହଇରାଣ କଲ, ତଳିତଳାନ୍ତ କଲ, ସେମାନଂକ ବିବେକକୁ ହତ୍ୟା କରିବାକୁ

ବାଧ୍ୟ କଲ, ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ସଚେତନ ନାଗରିକ ଥିଲେ। ସେମାନେ ଶିକ୍ଷିତ, ସ୍ୱଚ୍ଛଳ ଓ ଏ ସଂସାରର କାରବାରରେ ପଟୁଥିଲେ। x x x ଶ୍ରଦ୍ଧାଜଳି ସିନା ପଛକୁ ଓଷଦପତର ହେତୁ କିଛି ଜାଣିପାରିଲା ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଆରଂଭରେ ତା' ନିଜର ଯୌନକ୍ଷୁଧା ଓ ପରେ କ୍ଷମତାଲିପ୍‌ସା, ଏହାକୁ ଭୁବନା ଭଲକରି ବୁଝିଥିଲା। ହିକିରିମା କଥା ଅଲଗା। ସେ ଜଂଗଲେ ଥିଲା। ତା ଜୀବନ ଜୀଇଁଥିଲା। ସେପରି ଲୋକଂକ ପାଇଁ ଭୁବନା ତ କେବେ କିଛି କଲା ନାହିଁ। ତୁ ତ ଜାଣି ବି ନଥିବୁ ଏପରି ଲୋକ ଥାଆଂତି ବୋଲି। ତା' ପାଇଁ ତୁ କ'ଣ କରିଚୁ, ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ହିଁ ଉଠୁନାହିଁ। ଓଲଟି ମିଛ ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକେଇଲୁ ତାକୁ। ସେଇ ପାପରୁ ଭୁବନା ମଲା। ମଲାନି ତ ଗଳିତ ହୋଇଗଲା। ଗଳିତ ମାନେ କ'ଣ ଜାଣୁ ?" (ସେଇବହି, ପୃଷ୍ଠା-୧୪୦)

ଭୁବନେଶ୍ୱର ଓ ତା'ର ସହଯୋଗୀମାନଂକର ଅସ୍ୱାଭାବିକ ମୃତ୍ୟୁ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ଉପରେ ପୁଣ୍ୟର ବିଜୟ। ସେ ପାଣି, ପଙ୍କ, କାଦୁଅ ଯାହା ବି ହେଉ, ତାହା ନିଷ୍ଚୟ ଭାବେ ଗୋଟିଏ ଶକ୍ତି, ଯାହା ପାପାତ୍ମାର ସଂହାରକ। ଏସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ସପ୍ତଦଶ ପରିଚ୍ଛେଦ ଅର୍ଥାତ୍ ଶେଷ ପରିଚ୍ଛେଦରେ କଥାକାର ଏସବୁର ସରଳ ପ୍ରତିକାର ବାବା ଓ ସବ୍ୟସାଚୀ ଉକ୍ତି ମାଧ୍ୟମରେ ଦେଇଛନ୍ତି। ପାପକର୍ମରେ ଲିପ୍ତ ନରହି ପୁଣ୍ୟର ପଥ ଅବଲମ୍ବନ କଲେ ହୁଏତ ମଂଗଳ ବିଧାନ ହୋଇପାରିବ। ବାବାଂକର ଉକ୍ତି ହେଉଛି- "ଯାହା ସଂପତ୍ତି ଅର୍ଜିଛୁ, ସେଥିରୁ କିଛି ଲୋକଙ୍କ କାମରେ ଲଗା। x x x ମହାଜନମାନେ ଚଢ଼ା କଳଂତରରେ ଋଣ ଦେଉଛନ୍ତି।। ତୁ ଅଳପ ସୁଧରେ ଋଣ ଦେଇପାରିବୁ। ଧାନଗୁଡା ଶସ୍ତାରେ ବେପାରୀ କିଣିନେଉଛନ୍ତି। ତୁ ଠିକ୍ ଦାମରେ କିଣିପାରିବୁ। କଣ୍ଟ୍ରାକ୍‌ଟରଗୁଡ଼ା ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଂକୁ ମଜୁରି ଠିକରେ ଦେଉନାହାନ୍ତି। ତୁ ଠିକରେ ମଜୁରି ଦେଇପାରିବୁ। ଯାଃ ପଳା. . . ତୁ କ'ଣ ଏ ସବୁକଥା ଜାଣିନାହୁଁ ?" (ସେଇବହି. ପୃଷ୍ଠା-୧୪୨) ବାସ୍ତବିକ୍ ଏହି ଉପାୟରେ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ ହେବା ସହିତ ପାପ ଲାଘବ ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରିବ। ମାତ୍ର ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷର ଇଚ୍ଛା ଯେତେ କଦର୍ଯ୍ୟ ଓ ଅମାନୁଷିକ କାର୍ଯ୍ୟ ହେଉ ପଛ ପଛକେ, ତାହା ମାଧ୍ୟମରେ ରାତାରାତି ବଡ଼ଲୋକ ବନିଯିବା, କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଏହାର ବିଷମୟ ପରିଣତି ସଂପର୍କରେ ସଚେତନ ନଥାନ୍ତି। ଏହା କ୍ଷଣସ୍ଥାୟୀ ଓ ଭୟଂକର। ପରିଶେଷରେ ସମସ୍ତଂକୁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ପରି ଭୟଂକର ମୃତ୍ୟୁର ସାମ୍ନା କରିବାକୁ ପଡ଼େ। ସେଥିପାଇଁ ତା' ପୂର୍ବରୁ ଆମକୁ ସଚେତନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ଓ ଯଥାସଂଭବ ଭଗବତ୍ ବିଶ୍ୱାସୀ ହେବା ସହିତ ସମାଜର ମଂଗଳ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ହେବ। ଯାହାଫଳରେ ପାପଭାର ସାମାନ୍ୟ ଲାଘବ ହେବ।

'ଦସ୍ୟୁ' ଉପନ୍ୟାସରେ କଥାକାରଂକର ଦୁଇଟି ବକ୍ତବ୍ୟ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ। ଗୋଟିଏ ହେଲା ପ୍ରଶାସନିକ ସ୍ତରରେ ଦେଖାଦେଇଥିବା ଅବକ୍ଷୟ ଓ ଅରାଜକତା ପରି ବାସ୍ତବ ଦିଗ ଉନ୍ମୋଚନ ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟଟି ହେଲା ଏହାର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ଧର୍ମୀୟ ବିଶ୍ୱାସବୋଧ ଓ ସାମାଜିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ। ଭାରତ ପରି ଏକ ସର୍ବବୃହତ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ରାଷ୍ଟ୍ରର ପ୍ରଗତି ଓ ଅଗଣିତ ସାଧାରଣ ନାଗରିକଂକର ଭବିଷ୍ୟତ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ସେମାନଂକର ଚାରିତ୍ରିକ ସଂସ୍କାର ଆବଶ୍ୟକ ସେମାନେ ସଚ୍ଚୋଟ ଓ ସେବା ମନୋବୃତ୍ତି ପୋଷଣ କରିବା ଉଚିତ୍। ସବ୍ୟସାଚୀ ପରି କ୍ଷଣିକ ଚାରିତ୍ରିକ ସ୍ଖଳନକୁ ପାଶୋରି ଗୁରଙ୍କ ଶରଣାପନ୍ନ ହେବା ଜରୁରୀ। ତା' ହେଲେ ସେମାନଙ୍କର ପାପଭାର କମିବା ସହିତ ଏକ ସୁସ୍ଥ ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇପାରିବ। ଉକ୍ତ ଉପନ୍ୟାସ ମାଧ୍ୟମରେ ଔପନ୍ୟାସିକ ରାଜନୀତିକ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ପଦସ୍ଥ ଅଫିସରମାନଂକୁ କୁକାର୍ଯ୍ୟର ବିଷମୟ ଓ ଭୟଂକର ପରିଣତି ସଂପର୍କରେ ସୂଚେଇ ଦେବା ସହିତ ସ୍ୱାର୍ଥତ୍ୟାଗ

ବା ସେବା ମନୋଭାବ ନେଇ କାର୍ଯ୍ୟକଲେ ତାର ସୁଫଳ ସମ୍ପର୍କରେ ମଧ୍ୟ ଧାରଣା ଦେଇଛନ୍ତି। ଉପନ୍ୟାସଟିରେ ଔପନ୍ୟାସିକଙ୍କର ଆତ୍ମୋପଲବ୍ଧି ବାସ୍ତବ ଓ ଅନୁଭବ ସାପେକ୍ଷ।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ :

୧. କର, ବାଉରୀବନ୍ଧୁ- ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସ, ବିଦ୍ୟାପୁରୀ, କଟକ-୨୦୦୪

୨. ନାୟକ, ରଞ୍ଜିତା- ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସର ଇତିବୃତ୍ତ, ଓଡ଼ିଶା ବୁକ ଷ୍ଟୋର, କଟକ- ୧୯୯୧

୩. ପଣ୍ଡା, ହୃଷୀକେଶ- ଦସ୍ୟୁ, ଫ୍ରେଣ୍ଡସ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, କଟକ, ୨୦୦୨

୪. ଶତପଥୀ, ପ୍ରଫେସର ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ- ହୃଷିକେଶୀୟ କଥାଶିଳ୍ପ, ଇସ୍ତାହାର ପବ୍ଲିକେଶନସ, ଭୁବନେଶ୍ୱର-୨୦୦୬